

Csillaghullások, mint az advent hírnökei

Mint már láttuk, a XIX. század hajnalán sok írásmagyarázó hirdette, hogy az emberiség belépett a megjövendőlt „végidőbe”, és a közelgő második advent, valamint a millennium megjövendőlt jelei iránt határozott érdeklődés volt az Atlanti óceán mindkét partján. Néhányan már a gyarmati időkben felfigyeltek a hatodik pecsétben (Jelenések 6: 12-17.) három megkülönböztető jelre – egy nagy földrengésre, példa nélküli sötétségre és egy páratlan csillaghullásra. Úgy érezték, ezeknek olyan feltűnőnek kell lenni, hogy az utolsó idők és a közelgő advent jeleinek tekintsék.

I. A Lisaboni földrengést és a sötét napot előfutároknak tekintették

Tehát, mint már előzőleg említettük, az 1755. novemberi 1-i nagy liszaboni földrengést sokan úgy tekintették mind az Ó-, mind az Újvilágban, mint a közelgő utolsó idők bevezető jelét, mely része a hatodik pecsétnek, melynek éppen a föld történelmének csúcspontja előtt kellett bekövetkezni. Pl. „A.B.” a londoni *The Gentleman's Magazine*-ban és még huszonegy neves angol lelkész, akik erről hirdettek ígét az emlékeztető 1756. február 6-i böjt napon, hasonlóan mint Tomas Prentice, Charles Chuancy, Jonathan Mayhew és még mások Újangliában.¹

(290) De a hatodik pecsét ideje alatt várták a napelsötétedését is, és a híres 1780. május 19-i „sötét nap”-ot Észak-Amerikában tapasztalták, amit hasonlóan az utolsó napok egyik jeleként hirdettek a különböző korabeli ige hirdetések alkalmával, – pl. a Maarblehead-i Gatchel dékán és a Salem-i Joshua Spalding.² Spalding³ hirdette (Joel, Máté, Márk és Lukácsnál) a megjövendőlt jelek sorozatát, melyek az összes dolog helyreállítása *előtt* következnek be, de a nagy „bajok” *után*, mint Krisztus közeli második eljövételének hirdetői.⁵

Spalding említi, hogy „látta a nap és a hold elsötétedésének csodálatos és fenségesen félelmetes jelenségét” – nyilván 1780. május 18-i Sötét nap – és más jeleket, mint pl. az északi fény. Kis verstöredéket idéz –

„...meteorok⁵ jöttek felülről,
feltűnőek, példátlanok, érthetetlenek
vészjeleket rajzoltak az égen.”⁶

1. KIFEJEZTTEN ELŐRE MEGÉREZTÉK A CSILLAGOK HULLÁSÁT – Angliában már 1697-ben THOMAS BURNET (1635-1715) anglikán lelkész egy vallástudományos filozófiai művében beszélt a Máté 24:29-ben írt várható csillaghullásról:

„A *csillagok hullása* az utolsó jel, melyet megemlítünk. És az ég csillagai lehullnak mondja Megváltónk a Máté 24:29-ben. Biztosak vagyunk abban, hogy a dolgok természeténél fogva ezeken nem állócsillagokat vagy bolygókat érhetünk; mert ha ezek közül egyik is leesne az égből és elérné a földet, darabokra törné azt, vagy elnyelné, akár a tenger a süllyedő hajót, és ugyanakkor zavart keltene a kisebb világegyetemben. Szükséges ezért megérteni, hogy ezek vagy tüzes hulló meteorok a levegőég közepéről, vagy üstökösök és lángoló csillagok. Nem kétséges, hogy sokféle tüzes meteor lesz majd akkor, és többek között azokat hulló csillagoknak nevezzük; melyek egyenként nem jelentősek, **(291)** de ha nagy számmal hullanak, ahogy a próféta mondja, mint *a levelek a szőlőről vagy a fűgék a fügefáról*, megdöbbenő látványt nyújtanak.”⁷

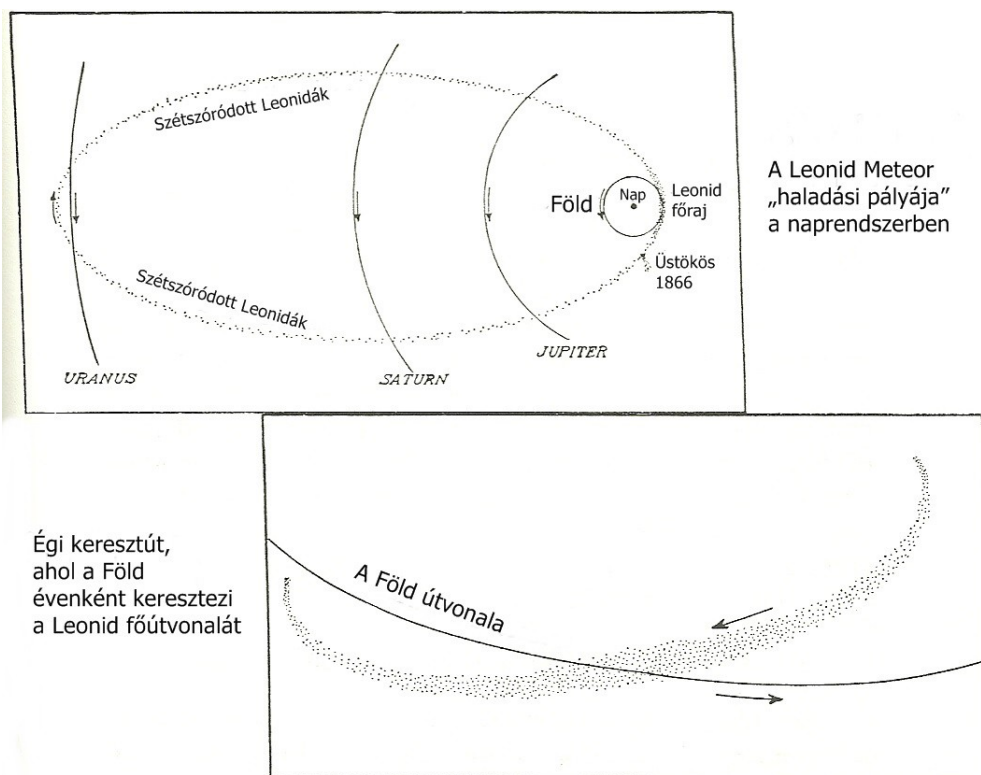
Itt, Amerikában 1762-ben EDMUND MARCH (1703-1791) Massachusetts kiváló lelkésze, aki a harvardi egyetem bölcsészkarán szerzett diplomát, hivatkozott ezekre az utolsó napokra vonatkozó jelekre:

„Ha megtalálnánk a jeleket a napban, holdban és csillagokban, különösen a nap elsötétedését, a hold visszatartott fényét és az égből lehulló csillagokat, akkor már talán az Ember Fiának küszöbön álló eljövételére gondolhatnánk, mert a földön a nemzetek szoronganak a zavar miatt, és a tenger és a hullámok zúgnak.”⁸

És Elias Smith, a keresztény kapcsolatok lelkésze és szerkesztő, mint már említettük, az 1780. május 19-i napelsötétedésről beszélve, előre megmondta, hogy a következő esemény a csillaghullás lesz, „Rövidesen várhatjuk”.⁹

2. GORTON: NAPELSÖTÉTEDÉS; CSILLAGHULLÁS KÖVETKEZIK – Egy másik XIX. századi napelsötétedés személyes tanúja 1780. május 19-én, aki hasonlóan várta a csillaghullást BEMJAMIN GORTON¹⁰ kereskedő és a New York állambeli Troy falu meghatalmazott elnöke volt. Az irodalmi hajlandóságú Gordon a premillennium kemény meggyőződésű híve volt, ő írta a *Szentírási beszámolót a Millenniumról*, melyben leírja, hogy a Palesztínába visszatérő zsidók hitetlenek, és Krisztus személyes megjelenése mentette meg őket a környező nemzetek támadásától, és ennek következtében megtértek. Krisztus elpusztítja Gógot és Magógot, feltámasztja a szenteket, és Ádám bűnbeesés előtti állapotára változtatja át a őket. Személyes kormányzata alatt minden nemzet részt vesz az Ezékieli templom összes szertartásában, **(292)** – az áldozataival, áramló folyójával, és Palesztina törzsi felosztásával. Az ezer év végén Sátán uszítására a nemzetek fellázadnak, és elvesznek a végső tűzben. Ekkor megtörténik az általános feltámadás és ítélet, melyet az új föld, új egek és az Új Jeruzsálem követnek.¹¹

Egyik kéziratában „rendkívüli sötétségről írt Fishkill-nél, valamint Connecticut-ban és Rhode Island-on”.¹² Egy 1808-ban kiadott munkájában bővebben ír erről: „Most vizsgáljuk meg, hogy nem ez-e az a nemzedék” – mondja – „melynek idejében ezen jelek (Máté 24:29, 32-34; Luk. 21:25; Ap.-csel. 2:19; Joel 2:30-31.) szószерinti beteljesedése megtörténik, és folytatja:

A Leonid meteor ívesen hajló útvonala

(fenn) A Leonid meteor mozgásának ellipszis alakú óriási folyama, ahogy érinti a föld pályáját az egyik végénél, és elhalad a másik végén kissé az Uranus bolygó pályája mögött. Ezeknek a meteoroknak 33 évenként meg kell tenni a teljes körútjukat. A meteorfolyam sűrű (a Fő Raj), így legnagyobb kitérése kb 3 évet igények, amikor elhalad egy adott pontnál; tehát a Föld évenkénti körforgásában keresztüljárja a folyam tömör részét néhány évig sorrendben; **(lenn)** A Föld pályája ferdén keresztezi a Leonid folyamat, a teljes úthoz néhány órára van szükség.

„1780-ban, egy 28 évvel ezelőtti májusban a nap feltűnően elsötétedett. Providence-ben, Rhode Island-on ez délelőtt kezdődött úgy, hogy a tehenek visszatértek a mezőről, mintha este lenne, és a baromfik is ólaikba mentek; gyertyákat gyújtottak, hogy folytathassák munkájukat, és sokak elméjében nyugtalanságot keltett ez az esemény.”

„Conway-nél Massachusetts államban gyertyavilágnál ebédelték és a farmereknek ott kellett hagyniuk a vetést és más munkákat a mezőn a sötétség miatt. Fishkill-nál, New York államban délutánra abbahagyták sokan a munkát a sötétség következtében; úgy látszott,

mintha minden sárga színnel lenne beszínezve. Úgy látszik ez az első különleges jel, melyet szabad szemmel azonnal megláthattunk: a második jel, a hold úgy látszott, mintha vérré változott volna. Ezt én nem láttam, hanem leírásból tudom és hiszem, hogy hajnali 2 órakor történt, ugyanannak az éjszakának a reggelén, amikor a nap elsötétedett, amelyen olyannak tűnt a hold, mint egy vércsomó; és ez nagyon valószínű, mert éjjel, a hold felkelte előtt olyan sötét volt, mint nappal, és természetesen ez a holdnak rendkívüli megjelenést kölcsönzött – nem ragyogtatta a fényét.”¹³

(293) Azonnal kijelenti, „természetesen a következő, az égről a csillagok lehullása”, és hozzáfűz beszámolókat (Richmond, Virginia, Portsmouth, New Hampshire, Raleigh, North Carolina és Saratoga Country, New York államokból) az 1803. április 20-i meteorzáporról¹⁴ – ez egy sokkal kisebb jelenség, mint a novemberi nagy csillaghullás 30 évvel később, mely világszerte magára vonta a figyelmet és sokak gondolatait a jövődölések beteljesedése felé fordította.

II. Abban az időben a csillagok csoportos hullását várták

Ugyanolyan sokan mutattak a természetben végbement eseményekre, mint a hatodik pecsét és a „végidők” hírnökeire és várva várták a további fejleményeket; és éppen, **(294)** mint egy nagyszerű ébredés a prófécia tanulmányozása során – ugyanebben az időben „Leonid” meteorok példátlan kitörése hullott Észak-Amerikára 1833. november 13-án. Ezek az európai és Nyugat-Ázsiai (1831-1868)¹⁵ kisebb, de látványos novemberi csillagzáporok részeként érkeztek, és sokan az előre megjósolt próféciai események beteljesedését látták benne.¹⁶ Egy századnál rövidebb idő alatt (1799-1868) a Leonid meteorok háromszor szórták a földi pályára az űr részecskéit ilyen sűrűségben példa nélküli meteorzáporok formájában, a földgolyó különböző részeinek megyei tűzijáték kiemelkedő mutatványát szolgáltatva. De ezen látványok közül az egyik oly messzire túlszárnyalta a többit, hogy a történelem úgy tartja számon, mint az 1833. évi nagy „csillaghullást” és a köztudatban csak mint a „csillaghullás” maradt meg.¹⁷

III. Az egyedülálló 1833. évi látvány a történelemben felülmúlhatatlan

A csillagászok szerint az 1833. év november 12-ről 13-ra forduló éjjel csillagzápora a legemlékezetesebb, melyről feljegyzések készültek. A neves korabeli megfigyelő, Denison Olmsted, a Yale egyetem csillagász professzora, aki összegyűjtötte a rendelkezésre álló adatokat és a „hulló csillagoknak nevezett fenséges jelenséget”, mely kiterjedtebb és nagyszerűbb volt bármely hasonlónál, melyet ez ideig feljegyeztek.”¹⁸

(295) „Egy modern Harvard-i csillagász” így írja le:

„1833. november 13-án kora reggel az Egyesült Államok népét a korán kelők keltették fel, hogy nézzék meg a csillaghullást. És hullottak, és hullottak – hangtalanul, egyenként és robbanásszerűen, kékben, aprók és labdaszerűek, akár a hold. Minden szemtanú megfigyelhette, hogy az ég egyetlen pontjáról száguldottak előre a meteorok [Leo (oroszlán) csillagképből]; 'egy óriási ernyő bordáihoz voltak hasonlóak'. Olyan festői volt ez, hogy két amatőr csillagász rajzokat készített róla, . . . tudomásunk szerint e fenséges jelenségről csak egyetlen rajz maradt fenn.”¹⁹

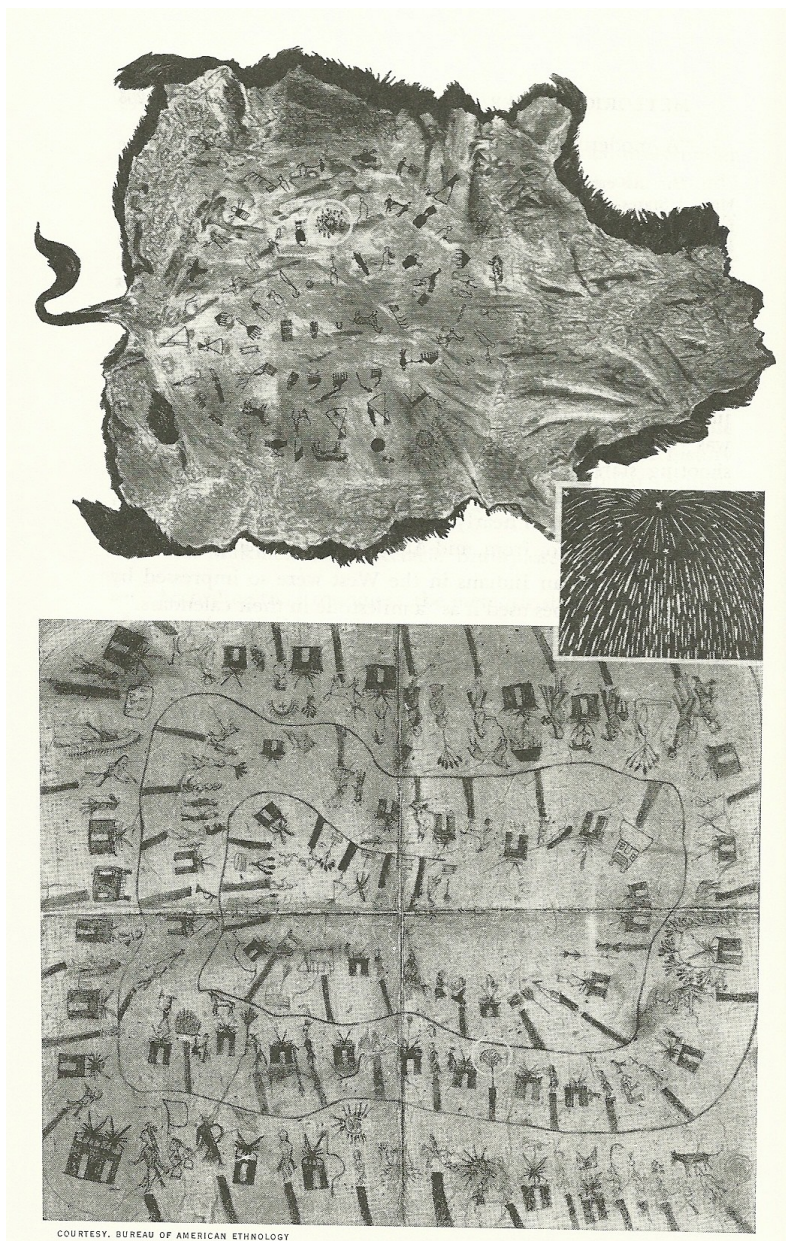
Éjfél körül kezdődött, a meteorok egyre sűrűbben hullottak, amíg csak olyan nem volt mint a hóesés,²⁰ közvetlen azelőtt, hogy a nappali világosság el nem tüntette azokat. Az ég „szó szerint lángolt”, ahogy „néhány óra alatt több mint billió hullócsillag jelent meg egyedül az Egyesült Államok és Kanada fölött.”²¹ Ezen „ritka és csodálatos jelenség óriási nagyságú tűzijátékát”²² ugyanolyan nagyszerűségben és időtartamban látták Canadától Mexicóig, és Közép-Atlanti Óceántól a Csendes Óceánig.²³

Nyugaton az amerikai indiánokra olyan mély benyomást gyakorolt, hogy „naptárukban mérföldkőként” jelölték azt a különböző törzsek.²⁴ Ezekben a naptárakban, mint pl. a dakota törzsek között az 1833-34-es telet a képírásban a csillaghullás valamilyen jelével jelölték, és a telet úgy nevezték, mint amikor a „csillagok hullottak”, „csillageső” vagy „csillagok helyváltoztatása”, „csillagzivatár tele” és hasonló elnevezések.²⁵

(296) Az ország lakosságának általában egy örömmel és félelemmel vegyes körülmény volt a „csillagok hullása”; kinek mit jelentett. Sokan templomokban, iskolákban és otthonokban csoportokban gyűltek össze, térdre esve imádkoztak; mások a szomszédokhoz szaladtak, hogy bevallják amivel megkárosították őket. E „jóvátétel éjjelén” – ahogy azt nevezték – lopott holmik hirtelen visszakerültek. Sokan biztosak voltak abban, hogy az ítélet napja a küszöbön áll. És az Ige sok kutatója hitte, hogy Isten írt az égre.

IV. Az utolsó napok jelének tekintették

Különböző megfigyelők, akik leírták a nagy 1833-as csillaghullást, az utolsó „nap” előfutárának tekintette. Vizsgáljunk most meg néhány korabeli prófétikus magyarázatot.

Indiai kalendáriumok jegyzik fel az 1833. évi csillaghullást

(fenn) A Hosszú Kutyában az 1833 évi téli számítás szerint (bekarikázva) jelezték a csillaghullást (Felső Yanktoni törzs) 1800 évről kezdve egy festett bivalybőrre. (lenn) A kalendárium állítása szerint (Kiowa törzs) az ugyanaz az esemény volt a jelzett évre. Mindkettő természetes rajz; (képrészlet) Mr. Pickering az *Öreg Paraszt* szerkesztőjének egyetlen fennmaradt rajza, ami egy közös ponttól, a sugárzás pontjától való eltérést mutatja. (Reprodukció az 1833. november *Mechanic Magazin*-ból)

(297)

1. AZ „ÖREG VIDÉKI EMBER” („Old Countryman) SZERKESZTŐJE KIJELENTI A „HARBINGERNEK” – Henry J. Pickering²⁶ New York-i szerkesztő mondta a hatodik pecsétről:

„Kijelentjük, hogy a tűzeső, melyet szerda hajnalban láttunk (november 13.) egy rettentő szimbóluma, vagy előfutára, kegyelmes jele annak a nagy és félelmetes napnak, melynek a föld lakosai tanúi lesznek a hatodik pecsét megnyitásakor.

Az időt, mely küszöbünkre érkezett, nemcsak az Újszövetségben találjuk leírva, hanem az Ószövetségben is. Pontosabb hasonlatot találni nem is lehetett volna, mint a fügefa, mikor hullatja leveleit, amikor nagy szél rázza.

Sok dolog, ami most történik a földön arra irányul, hogy meggyőzzenek bennünket, mi az 'utolsó napokban' élünk. E látványt mi a félelmetes nap előképének látjuk **(298)**, mely nap gyorsan közeleg. Ez a mi őszinte véleményünk; és amit gondolunk, azt nem szégyelljük kimondani.”²⁷

2. DOUGLASS AZ IDŐK JELÉNEK TEKINTETTE – FREDERICK DOUGLASS²⁸ közismert néger szónok és újságíró, de 1833-ban még mindig rabszolga, az idők jelét látta abban és később így ír:

„Tanúja voltam e pompás látványnak, és szent félelem töltött el. A lég telítettnek látszott az égből alászálló hírnökök fényével. Kb. hajnal volt, amikor láttam ezt a fenséges jelenséget. Azt a gondolatot ébresztette bennem akkor, hogy ezek az Ember Fia eljövételének előfutárai lehetnek; és akkor elmeállapotomban kész voltam barátként, szabadítóként üdvözölni Őt. Olvastam, hogy „az égről csillagok hullanak majd” és most hullottak. Sokan szenvedtem elmémben. . . .S most az égre tekintettem pihenésért, melyet a földön megtagadtam tőlem az élet.”²⁹

3. EGY EPISZKÓPÁLIS LELKÉSZ NÉZETE SZERINT EZ AZ UTOLSÓ NAPOK JELE – Dr. Henry Dana Ward, közismert New York-i episzkopális lelkész (akiről később szólunk), miután szemtanúja volt a világos ég darabokra törésének, mert annak látszott, és a csillagok hóesésszerű hullásának, azonnal írt a New York Journal of Commerce szerkesztőjének:

„Szívünkben úgy éreztük, hogy az utolsó napok jele volt az. Mivel valóban az ég csillagai lehullottak a földre, 'miként a fügefa hullatja éretlen gyümölcsseit, mikor nagy szél rázza' - Jel. 6:13. A próféta e kifejezését mindig jelképesnek tartottuk. Tegnap ez szó szerint beteljesedett. A régiek a görög *aster* és a latin *stella* szón mindig az ég kisebb fényeit értették. A modern csillagászat pontossága különbséget tesz az ég *csillagai* és az ég *meteorjai* között. Eszerint a próféta gondolata az eredeti görög szerint szó szerint beteljesedett a tegnapi fenséges jelenségben úgy, ahogy az ember tegnap előtt elképzelni sem tudta volna, hogy ez beteljesedhessen.”³⁰

Ward hangsúlyozta a Jelenések előrejelzésének pontos beteljesedését:

(299) „És hogyan hullottak!? Sem én magam, sem a család tagjai nem láttak semmi tudósítást, és ha átkutatnám a természetet egy hasonlóért, nem tudnék találni egy annyira találó képet erre az égi jelenségre, mint amit Szent János használ a jövődőlésben, amire az előbb hivatkoztam. „Tűz esett!’ mondta valaki – Egy másik, ’olyan volt, mint egy tűzzápor’. Egy másik szintén, ’mint ha nagy hópelyhek hullának a közelgő vihar előtt, vagy esőcseppek a zápor előtt”.

„Elismerem, az általános pontosság szempontjából ezek megfelelőek; de messze elmaradnak a próféta által használt kifejezés pontosságától. ’Az ég csillagai lehullottak a földre’; de nem lángnyelvek, pelyhek vagy tűzcseppek voltak; hanem amit a világ ’hulló csillagok’ néven ért. És a jelenség közepette valaki azt mondja barátjának, ’Látod, hogy hullanak a csillagok’; és aki hallotta, nem habozott egy valakinek a helyes csillagászati kifejezést megadni, aki azt akarta mondani neki, hogy a ’nap nem megy’, hanem ’a nap felkel’.

„A csillagok hullottak, ’éppen úgy, mint a fügefa szórja éretlen gyümölcsét, amikor erős szél rázza.’ Ítt van a próféta precízsege. A hulló csillagok nem úgy hullottak, mintha egy néhány fáról rázná őket a szél, hanem csak egyről. Azok, amelyek keleten jelentek meg, kelet felé; amelyek északon jelentek meg, észak felé; amelyek nyugat felé jelentek meg, nyugat felé, és azok, amelyek délen jelentek meg (mire kimentem a lakásomból a parkba) dél felé hullottak; és hullottak, de nem úgy, mint az *érett* gyümölcs. Távolról sem. Hanem *repültek* EL VOLTAK DOBVA, mint az *éretlen* gyümölcs, mely először vonakodik, hogy elszakadjon az ágtól, és amikor a tartója elszakad, *gyorsan száll*, száll lefelé; és a hulló milliók közül némelyik keresztezi a másik pályáját, mintha több vagy kevesebb erő mozgatná őket.

„Ilyennek tűnt ez a több mint fenséges jelenség házam lakói előtt. Én a parkban sétáltam a Pearl Streeten két úri emberrel, éreztük és elismertük, hogy erről a jelenről a mi elménkben soha nem alkotott volna képet sem könyv, sem haladó ember, csak egyedül a prófécia.”³¹

Ezután mondja Ward:

Ebben a beszámolóban nem az okokról beszéltem,³² hanem a látványról, és jelenségekről aszerint, hogy milyen hatással voltak az emberekre. . . Egyetlen filozófus vagy tudós sem tudott elmondani vagy lejegyzni egy hasonló eseményt, mint a tegnapi reggeli. Egy próféta 1800 évvel ezelőtt pontosan megjövendölte, ha vesszünk magunknak fáradságot, akkor megértjük a csillagok hullását, mint jelent a csillaghullás.”³³

4. SOKAN LÁTNAK ÖSSZEFÜGGÉST A PRÓFÉCIAI ELŐREJELZÉSEL - A *The York Journal of Commence* (1833. november 27.) (300) egy riportot idéz a *Columbia Spy*-től, mely szerint sokan úgy gondolták, az utolsó napok érkeztek el, és a szomszédos városban egy lelkész az éjszaka egy nagy létszámú ima-összejövetelről adott jelentést. A Pennsylvania-i York *Republican* című lap (1833. november 13.) a vezércikkben írta, „Néhányan ezeket a dolgokat a Jelenésekben írt ’hulló csillagokkal’ azonosítják.” Egy Missouri államból való Bowling Green-i jelen levőt erősen „emlékeztette a Jelenések e fi-

gyelemre méltó szakaszára. . . eszébe juttatva a fügefát, mely szórja éretlen gyümölcseit, mikor nagy szél rázza”,³⁴ és így volt ezzel Dr. Thomas Milner lelkész-természettudós is.³⁵ Elijah H.Burritt mondta később a tüzes jelenetről, hogy „eszébe juttatta a Jelenések által alkalmazott jelkép félelmetes nagyszerűségét a hatodik pecsét feltörésekor, amikor ‘az ég csillagai’ lehullanak.”³⁶

Ennek következtében különböző egyháztagok és lelkészek egyaránt felismerték akkor, hogy az a közelgő vég jele, éppen úgy mint mások, akik a próféciai ábrázolás alapján alig várták és előre megmondták annak megjelenését. Sokan érezve, hogy az 1833-as csillaghullás teljesen betöltötte a prófécia követelményeit és leírásait, indíttatást éreztek magukban annak a kijelentésére, hogy valóban beléptek „az utolsó napokba”.³⁷

JEGYZETEK

1. Lásd: *Prophetic Faith*, II. kötet 674-677. o; III. kötet 187-193. o.
2. *I. m.* III. kötet. 211, 212, 233. o.
3. JOSHUA SPALDING (1760-1825) az újból jelentkező premillennizmus „napi-sztárjának” nevezték, Connecticut-ban született és 1786-ban Dartmouthban szerzett bölcsész diplomát. Teológiát tanult Jonathan Edwards és Samuel Hopkins alatt, de visszautasította az ő postmillennizmusukat. 1782-ben kapott engedélyt a prédikálásra és 1785-ben Salemben telepedett le a Tabernacle gyülekezetnél. (*I. m.* 230-235. o.)
4. Joshua Spalding, *Krisztus országára és eljövételére vonatkozó vélemények*, 14, 15, 18-22. o.
5. „Meteorok” különböző égi és légköri jelenségeket jelentenek – akár jégeső vagy hó – nem feltétlenül hulló csillagok. Lásd Burnet-től a következő idézetet.
6. *I. m.* 21. o.
7. Thomas Burnet, *The Theory of the Earth*, 3. könyv 2. kötet 98, 99. o. Úgy véli azonban, hogy ez főként több üstökösre utal, melyek egyidejűleg jelentek meg.
8. Edmund March, *Isteni gondviselés . . . Láthatóan a Szentírási-próféciaák beteljesedésével foglalkozott*, 32. o. (Lásd: *Prophetic Faith*, III. kötet 202. o.)
9. Lásd: 179-185. o.
10. BENJAMIN GORTON (1758-1836) Connecticutban született, 1776-ban csatlakozott a nemzetőrséghez. Alezredesi rangra emelkedett a Hadbiztossági hadosztályban, azzal bízták meg, hogy lőszereket szerezzen be a haderőknek. 1791-ben nyitott egy boltot Troy-ban, és nagyon aktív volt nemcsak a civil, hanem a vallási ügyekben is, segítve Troy-ban egy presbiteriánus és episkopális társulat létrehozását is. Kiadta *A Scriptural Account of the Millennium* (1802), *Primitive Christianity Revived* (1804), *A View of Spiritual, or Anti-typical Babylon* (1808) és *Plain Dealing With Calvinism* (második kiadás 1811).
11. Benjamin Gorton, *A Scriptural Account of the Millennium*, 205-211. o.
12. Adelos Gortontól idézett, *Life and Times of Samuel Gorton*, 225. o.
13. Benjamin Gorton, *A View of Spiritual or Anti-typical Babylon, With Its Downfall Exhibited . . . The Certainty of the Near Approach of the Great and Terrible Day of the Lord*, 73, 74. o.
14. *I. m.* 74-80. o. Ez egy szokot meteor hullás volt áprilisban, melyet Lyridák néven ismerték. Lásd: B Függelék.

15. A Leonid csillagzár sorozatának leírásáról és más meteorok magyarázatára vonatkozóan lásd a B. Függelékét.
16. Azok, akik az 1833-as csillaghullást a prófécia beteljesedésének tekintik gyakran beszélnek más záporokról – az 1799-ben, 1832-ban, stb., vagy 1866-ban és 1867-ben. És néhányan azt állították, hogy ezek a Krisztus által előre jelzett „égi jelek” mint utolsó napok jelei az emberek számára, nem logikus, hogy csak a nyugati világra korlátozódtak; hogy egyetlen teljesedés – még ha a legszembetűnőbb is – nem feltétlenül meríti ki a pródíciai előírásokat. Rámutattak arra, hogy ezek a jelek valóban mind az Ó-, mint az Új világban csak erősítették őket abban, hogy olyan jelek, melyek a vég idejét jelzik, és hogy a természetes eszözök használata nem összeegyeztethetetlen az isteni célokkal. Ez az 1260 évvel kapcsolatban *időmegállapítás* volt, és a hatodik pecsétet hangoztatták.
17. Az 1833 évi csillagzár tudományos megfigyelései végül arra a felfedezésre vezettek, hogy a lángoló csillagok nem helyi légköri jelenségek voltak, mint általában hitték, hanem kis, sötét, kozmikus részecskék, melyek röviden felvillanva, az üres térből a mi sűrűbb légkörünkbe való süllyedés surlódása által fehér izzást generáltak. Szintén megdöbbenő felfedezéshez vezetett, hogy a Leonidák vagy más periódikus meteorok a mi naprendszerünk hatalmas ellipszis alakú útvonalain mozgó apró részecskék folyamaiból vagy tömegéből származnak, olyan útvonalokról, melyek periódikusan keresztezik a föld pályáját. „Ha a föld áthalad ezen a pályán, meteorikus anyagot szétszórva, a földet megszórja, vagyis más szóval ez egy meteor zivatar.” (Clyde Fisher and Marian Lockwood, *Astronomy*, 89, 90. o.) A zivatar szó használata technikai értelemben egy szokatlan számú meteor csoporthoz tartozik, nem feltétlenül látványos hulló csillagok „zápora” ritka nagy zivatarokban.
18. Denison Olmsted, „Megfigyelések az 1833. november 13-i meteorokról”, *The American Journal of Science*, 1834, 363. o. Más csillagászok beszámolóiról lásd: Simon Newcomb, *Astronomy for Everybody* (első kiadás) 280. o; W. J. Fisher, „The Ancient Leonids”, *The Telescope*, 1834. október, 63. o; Clyde Fisher and Marian Lockwood, *az idézett műben* 89. o.
19. J. W. Fisher, az idézett műben 79., 80. o. Ezek a részletek először a *The Old Countryman*-ben érdekességgként jelentek meg hetenként New Yorkban, 1833. november 20-ára, és azután gyorsan megismételték különböző folyóiratokban és újságokban, mint pl. *Mechanics Magazine* (1833. november), és a *The New York Journal of Commerce* (1833. november 27). Fisher elmondja nekünk (80 o.), hogy a *The Old Contryman* egyik szerkesztője, Henry J. Pickering (aki egy valódi bibliai magyarázatot adott az első jelenségről, amint később említették), mint a csillaghullás egyik megfigyelője, személyesen ellenőrizte ezen fametszetek megrajzolását.
20. Fletcher G. Watso, *Between the Planets*, 118. o.
21. Peter G. Millmann, „The Falling of the Stars” *The Telescope*, 1940, május-június 57. o. Becslések szerint helyenként a számuk feltűnően változott óránként 10.000 és 200.000 között. Az egyetlen jelenlegi számláló óránként 34.000-t jelzett volna, de a számláló a túlterhelés miatt kiakadt, két órával a csúcsérték után. (Charles Olivier, *Meteors*, 25. o.)
22. Alexander C. Twining, „Investigations Respecting the Meteors of Nov. 13th, 1833,” *The American Journal of Science*, 1834, július 337. o és a következő lapokon, 351.
23. Denison Olmsted, *Letters on Astronomy*, 349. o.
24. Clyde Fisher and Marian Lockwood, *az idézett műben* 89. o.
25. Garrick Mallery, „Az amerikai indiánok kép-írása”, a *Néprajzi Hivatal titkárától a Néprajzi Hivatal tizedik évi jelentésében* (1888-89), XX. lemez (266-267 oldalak között) 289, 320, 723. o; James Mooney, „A Kiowa indiánok történelmi kalendáriuma” ugyanazon *Hivatal Tíznehetedik évi jelentésében* (1895-96), 260, 261. o; Leslie Spier, *A Gila folyó Yuman törzsei*, 138, 139. o. (a 15, 16 o. is).

26. HENRY J. PICKERING (elhunyt 1839-ben) a *The Old Countryman*, a New York City-i heti újság szerkesztője 1831-től 1835-ig, nyomdász volt, és az Eredeti America hivatal művezetője a New Jersey-i Trentonban, amikor egy sárgaláz járványban elhunyt. Dicsérték őt, mint nagyszerű képességű és becsületes embert.
27. *The Old Countryman* (New York) 1833. november 20; széleskörűen idéz a *New York Star* és *Portland Evening Advertiser*, 1833. november 26. *The New York Journal of Commerce* szerkesztőségi megjegyzések (november 23), „Az *Old Countryman* szerkesztője nagyon komoly anyagot készít a 'Cillaghullásról'”.
28. FREDERICK DOUGLASS (1817-1895) rabszolgaként született, 1838-ban megszökött és a Massachusettsi New Bedfordban telepedett le. 1847-ben megalapította a New York állambeli Rochesteri *The North Star*-t, és 1870-ben a Washington D. C.-i *The New National Era*-t. Ő volt Egyesült Államok tábornoka, majd a Columbiai Választókerület Tevékenységeinek Jegyzője, és az Egyesült Államok nagykövete Haitin, 1889-91 között.
29. Frederick Douglass, *The Life and Times of Frederik Douglass*, 117. o.
30. *The New York Journal of Commerce*, 1833. november 14, (azaz 16), november 15-én keltezve. Wardról, mint szerzőről lásd: *Signs of the Times*, 1843. október 11, 62, 63. o.
31. I. m. Érdemes megjegyezni, hogy *The New York Journal of Commerce* november 27-i számában Ward fent említett állításának részét ismételt kiadták.
32. Ward záró bekezdésében azt mondta, „Ezt a jelenséget kétségtelenül természetes jelenségek idézték elő”.
33. I. m. november 14 (16).
34. Idézetek Olmsted „Észrevételeiben” *The American Journal of Science*, 1834. január, 382. o.
35. Thomas Milner, *The Gallery of Nature*, 14. o.
36. Elijah H. Burrit, *Geography of the Heavens*, 163. o.
37. Példaként, egy Egyesült Államokon kívüli próféciaértelmező, aki látta ezt a meteorzáport, mint prófétikus jelet – José de Rozas, kitűnő mexicói jogás – lásd.: jelen kötet 308. o.